

ویژگی‌های فرهنگی ایل عشایر قوم بختیاری

مجموعه ایل بختیاری همراه با سنن و شیوه‌های خاص زندگی، به تنهایی یکی از جاذبه‌های بی‌نظیر و چشم‌گیر این منطقه است. زندگی ایلی با الگوی سکونت و آداب و رسوم ویژه، مورد علاقه سیاحان و دیدار کنندگان داخلی و خارجی است. این جاذبه علاوه بر آن‌که دیدار کنندگان عادی را به سوی خود جلب می‌کند، می‌تواند مورد توجه دانشجویان و دانش پژوهان علوم اجتماعی و انسانی قرار گیرد.

یکی از دیدنی‌های جالب توجه استان چهارمحال و بختیاری کوچ ایل بختیاری است. اگر چه در دهه‌های آغازین قرن حاضر گروه‌های کثیر ایل بختیاری نیز همانند سایر ایلات و عشایر ایران "تخته قاپو" (یکجانشین) شدند، اما هنوز هم بخشی از ایل، کوچ رو و متحرک است. کوچ روهای بختیاری، زمستان را دشت‌های شرق خوزستان و تابستان را در بخش‌های غربی منطقه چهارمحال و بختیاری به سر می‌برند. آنها هر ساله از اواخر اردیبهشت‌ماه از پنج مسیر مختلف همراه با مبارزه‌ای خستگی‌ناپذیر با سختی‌های طبیعت، ضمن عبور از رودخانه‌ها، دره‌ها و پشت سر گذاشتن بلندی‌های زرد کوه در مناطق معینی از دامنه‌های زاگرس پراکنده می‌شوند و قریب سه ماه در این منطقه می‌مانند و با چرای دام‌ها در مراتع سرسبز به رمه‌داری مشغول می‌شوند. نحوه معیشت و

زیست، الگوی سکونت و باورها، سنت‌ها و آداب و رسوم از جمله جاذبه‌های

دیدنی این شیوه زندگی است.

زبان مردم بختیاری

در اینجا نمونه‌های از مکالمات اختصاری را مشاهده می‌کنید که در بختیاری

صحبت می‌شود

بکنم	کنم	با حذف ب	(بکنم)
رهد و مه	رهم	با حذف دال و واو	(رفتم)
خردم	ختم	با حذف ر و دال	(خوردم)
دل مونه	دلن	با حذف مو و ه	(دل مرا)
گگو	گو	با حذف گاف	(برادر)
دودر	دور	با حذف دال	(دختر)
ایگره	اگره	با حذف ی	(میگیرد)
ایتره	تره	با حذف الف و ی	(میتواند)
تیام	تیم	با حذف فتحه و کسره	(چشمم)
و ایامه	یامه	با حذف و او و الف	(با من است)
زوونم	زونم	با حذف و او	(زیانم)
کردم	کم	با حذف ر و دال	(کردم)
دادم	دام	با حذف دال	(دادم)
دادمس رهد	دامس رهد	با حذف دال و ضمه	(دادمش رفت)
ایده	اده	با حذف ی	(میدهد)
دیدمس	دیمس	با حذف دال	(دیدمش)
ای بینی	اینی	با حذف ی	(می بینی)
ایدس	ادس	با حذف ی	(میدهدش)

نوم	نم	با حذف و او	(نام)
دیدمس	دیمس	با حذف دال	(دیدمش)
گرهدومس	گرهمس	با حذف دال و واو	(گرفتمش)
نهادمس	نامس	با حذف ه و دال	(نهادمش)
اوردن	وردن	با حذف الف	(آوردند)
رهوم	رهم	با حذف دال و واو	(ریختم)
وایدومه	وایمه	با حذف دال و واو	(شده ام)
اوردن	وردن	با حذف الف	(آوردند)
وردنس بلم	ونس به لم	با حذف رودال	(آوردنش پائین)
زید	زی	با حذف دال	(زد)
مین	من	با حذف ی	(در)
گُهدن	گن	با حذف ه و دال	(گفتند)
در ورده بید	در وردبی	با حذف ه و دال	(در آورده بود)
اويد	ويد	با حذف الف	(آمد)
ماه منظر	مامیزر	با حذف ه - ن و ظ	(ماه منظر)
خریدمس	خریمس	با حذف دال	(او را خریدم)
کرمعلی	کرملی	با حذف ع	(کرم علی)
ابراهیم	بریم	با حذف دو الف - ه	(ابراهیم)
گوسبندون	گوسیل	با حذف ب - ن - د - و او	(گوسفندان)
اويدن	اوين	با حذف دال	(شدند)

اعیاد ملی و مذهبی

بختیاری‌ها برای اعیاد ملی و مذهبی به ویژه عید نوروز و مراسم سیزده بدر و بزرگداشت تولد ائمه اطهار و حضرت پیغمبر (ص) اهمیت خاصی قائلند. محل چادرهای خود را تغییر می‌دهند و در محلی سبز و خرم که دارای آب کافی باشد، مستقر می‌شوند. شب عید در چادرهای خود می‌مانند، ولی روز

اول عید با لباس‌های مخصوص خود، کلاه‌های لری را کج به سر گذاشته و به دید و بازدید می‌پردازند. بختیاری‌ها معتقدند لباس سیاه عزا را حتماً باید تا قبل از نوروز از تن در آورد، زیرا در غیر اینصورت باروری و نعمت از طایفه رخت بر خواهد بست.

موسیقی بومی

موسیقی و شهر در ایل بختیاری پیوند جاودانه‌ای با زندگی ایلی یافته است. مقام‌های موسیقی ایل بختیاری به نام ر(بیت معروف) هستند. از مشهورترین آنها به مقام گله‌داری، برزگری، ابولقاسم‌خان و مقام شیرعلی‌مردون که تعداد آنها حدود ۲۰ تا ۲۵ مقام است می‌توان اشاره نمود .

هر طایفه و تیره نوازندگان محلی ویژه‌ای دارد که به آنها توشمال می‌گویند. توشمال‌ها دارای طایفه و محل زندگی جداگانه‌ای هستند، مخارج سالیانه خود را با شرکت در مراسم عروسی، عزاداری و جشن‌های دیگر به دست می‌آورند و به کار زراعت و دامداری نیز می‌پردازند .

توشمال‌ها مردمی عاشق‌پیشه و شاعر مسلک هستند که بیشتر وقت زندگی روزانه خود را صرف ساختن ابیات، لطیفه‌ها، ضرب‌المثل‌ها و متل‌ها می‌کنند. آنان در به وجود آوردن آثار و ادبیات عامیانه سرزمین بختیاری سهم بسزایی دارند. آلات موسیقی بختیاری‌ها، ساده، محدود و عمدتاً شامل: کرنا،

ساز و دهل است. آوازهای محلی روستاهای چهارمحال و بختیاری با لحن‌های مخصوص به خودشان به خصوص در هنگام عروسی و شادی واقعاً جالب توجه است .

موسیقی بختیاری یکی از حوزه های گسترده موسیقی مقامی ایران است. نام مقام ها بیانگر نسبت هر نغمه با موضوع و سرگذشت ابداع آنهاست و این بدان معناست که هر مقام اصیل موسیقی بختیاری در نسبت با مراسم، آئین ها و یا سنت های ایل بختیاری تکوین یافته است. اما مرور زمان و وسعت ارتباطات، مخصوصاً در حوزه شنیداری با گرایش های انتزاعی، تجریدی و گاه التقاطی سبب شده است تا نغمه های ناب این موسیقی از دسترس دور بماند و یا کم فروغ گردد. نغمه های دیگر موسیقی بختیاری که بعد از موسیقی کهن این قوم شکل گرفته اند، عمدتاً تصانیفی است که بر اساس لحن کلی موسیقی بختیاری و بعضاً متأثر از یکی از مقام های اصلی یا نغمه های وابسته به آنها ساخته و اجرا می شوند.

زنان ایل بختیاری به روسری یا دستمال سر خود که به آن لچک گفته می شود، سکه می دوخته اند و زنان متمول جنس سکه ها را از نقره انتخاب می کردند. نام تصنیف به این موضوع اشاره دارد. این نغمه اغلب در مراسم شادی نواخته می شود و مورد علاقه فراوان مردم بختیاری است.